

የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የአሰራር መመሪያ

መመሪያ ቁጥር.ሪ.ረ./2011

ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የሚቀርቡ ይግባኞች እና መልሶች ከአቤቱታ አቀራረብ ጀምሮ ውሳኔ እስከሚያገኙበት ድረስ የሚያልፍበትን ሂደትና የሚከተሉትን ሥርዓት ግልጽ ማድረግ በማስፈለጉ፤

የኮሚሽኑን የውሳኔ አሰጣጥ ሂደት ተደራሽ ፍትሐዊ ፈጣን፣ ውጤታማ፣ ግልጽነት እና ተጠያቂነት ያለው እንዲሆን ማድረግ በማስፈለጉ፤

በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 90(2) ጠቅላይ ሚኒስትሩ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

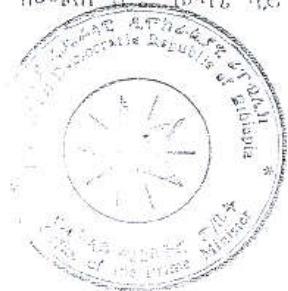
1.አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የአሰራር መመሪያ ቁጥር ---/2011 ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

በዚህ መመሪያ ውስጥ የታሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጥ ካልሆነ በስተቀር፦

- 1/ "ኮሚሽን" ማለት በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 86 መሰረት የተቋቋመ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ነው።
- 2/ "ፕራዚዳንት" ማለት በአዋጁ አንቀጽ 86(2) መሠረት የተሾመ የኮሚሽኑ ፕራዚዳንት ነው።
- 3/ "የኮሚሽኑ አባላት" ማለት በአዋጁ አንቀጽ 87(1) መሰረት የሚሾሙ የኮሚሽኑ ጻፍኞች ናቸው።
- 4/ "ሬጂስትራር" ማለት የኮሚሽኑ ሬጂስትራር ነው።
- 5/ "ውሳኔ" ማለት ኮሚሽኑ በይግባኝ የቀረበለትን ጉዳይ መርምሮ የሚሰጠው ውሳኔ ነው።
- 6/ "መልስ ሰጪ" ማለት እንደ አግባብነቱ የገቢዎች ሚኒስቴር ወይም የጉምሩክ ኮሚሽን ወይም የነዚህ ተቋማት ቅርንጫፍ ነው።
- 7/ "ይግባኝ" ማለት በመልስ ሰጪ የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ስኮሚሽኑ የሚቀርብ ይግባኝ ነው።
- 8/ "ይግባኝ ባይ" ማለት በመልስ ሰጪ ውሳኔ ላይ ስኮሚሽኑ የይግባኝ አቤቱታ ያቀረበ ሰው ነው።

9/ በታክስ አስተዳደር አዋጅ፣ በገበያ ግብር አዋጅ እና በጉምሩክ አዋጅ ትርጉም የተሰጣቸው ቃላትና ሐረጎች ለዚህ መመሪያ ተፈጻሚ ይሆናሉ።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ ለኮሚሽኑ በይግባኝ የሚቀርቡ ጉዳዮች ላይ እና ከጉዳዮቹ ጋር በተያያዘ አግባብነት ባላቸው ሰዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

ክፍል ሁለት

ስለ ይግባኝ

4. ይግባኝን ስለማቅረብ

- 1/ ይግባኝ መቅረብ ያለበት በይግባኝ ባይ ወይም በሕጋዊ ወኪሉ አማኝነት ብቻ ነው።
- 2/ ይግባኝ በጽሑፍ ሆኖ በይግባኝ ባይ ወይም በሕጋዊ ወኪሉ ተፈርጦ በአካል ለኮሚሽኑ መቅረብ አለበት።

5. የይግባኝ አቤቱታ ይዘት

- 1/ ለኮሚሽኑ የሚቀርብ ይግባኝ በጽሑፍ ሆኖ ፡-
 - ሀ/ የይግባኝ ባይን ስምና አድራሻ፣ በውክልና ሲሆን በይግባኝ ባይ የተሰጠውን የውክልና ሥልጣን እንዲሁም የተወካይ ስምና አድራሻ፣
 - ለ/ የታክስ መለያ ቁጥሩን፣
 - ሐ/ ይግባኙ መሠረት ያደረገባቸውን ዝርዝር ጉዳዮች፣ ይግባኝ የተመሰረተበት ፍሬ ነገር እና የህግ ጉዳይ ፣
 - መ/ ይግባኝ የተረጋገጠውን የግብር ውሳኔ የሰጠው አካል ለውሳኔው የሰጠውን ምክንያት እና የይግባኝ ባይ መቃወሚያ ፣
 - ሠ/ በማስረጃነት የሚቀርቡ ሰነዶች ፣ በምስክርነት እንዲቀርቡ የሚፈልጋቸው ሰዎች ስምና አድራሻ እና የሚያስረዱለትን ጉዳይ በአጭሩ፣
 - ረ/ ሌሎች ለኮሚሽኑ ውሳኔ አሰጣጥ አስፈላጊ ናቸው ያላቸውን ጉዳዮች ፣ ማካተት አለበት።
- 2/ ይግባኝ ባይ ለጉዳዩ አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ማስረጃዎች ዝርዝርና የሚያስረዱለትን ፍሬ ነገር አጭር መግለጫ ከማመልከቻው ጋር አያይዞ ማቅረብ አለበት።

6. ከይግባኝ አቤቱታ ጋር ተያይዘው ስለሚቀርቡ ሰነዶች

1. በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5(2) መሰረት ከይግባኝ አቤቱታ ማመልከቻ ጋር ተያይዞ የሚቀርበው የማስረጃ ዝርዝር :-

ሀ/ የማስረጃ ዝርዝር መግለጫና በዝርዝሩ የተጠቀሱ ሰነዶች፤

ለ/ የይግባኝ ቅሬታ የቀረበበት የአቤቱታ አጣሪ ጽ/ቤት ውሳኔ ወይም ይግባኝ የቀረበው በአዋጁ አንቀጽ 55(7) መሰረት ከሆነ የግብር ውሳኔ ማስታወቂያው፤

ሐ/ ለአቤቱታ አጣሪ የቀረበውን አቤቱታ ግልጻጭ፤

መ/ ይግባኙን ለማቅረብ በቅድሚያ መክፈል ያለበትን ክፍያ ስለመፈጸሙ የሚያረጋግጥ ሰነድ፤

ሠ/ ይግባኙ የሚቀርበው በውክልና ከሆነ ውክልና የተሰጠበት ሰነድ፤

ረ/ ይግባኝ ባይ የሕግ ሰውነት ያለው ከሆነ ይህንን የሚያረጋግጥ የመተዳደሪያ ደንብ፣ የመመስረቻ ጽሑፍ፣ ያካተተ መሆን አለበት።

2. የይግባኝ አቤቱታዎች በሚቀርቡበት ጊዜ የሚቀርቡ ሰነዶች ከአሪጅናል ሰነዱ ጋር ለመመሳከሩ በራጅስት-ራሩ መረጋገጥ አለባቸው።

7. የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት

1. በሚከተሉት ሁኔታዎች የይግባኝ አቤቱታው ተቀባይነት አይኖረውም፡፡

ሀ/ ይግባኙ የህግም ሆነ የፍሬ ነገር መሠረት የሌለው ከሆነ፤

ለ/ ይግባኙ መቅረብ ከሚገባው ጊዜ ዘገይቶ የቀረበ ከሆነ እና ዘገይቶ የሚቀርብ ይግባኝ ተቀባይነት የሚያገኝበትን ምክንያቶች የማያሟላ ከሆነ፤

ሐ/ ይግባኝ በተባለበት ጉዳይ መክፈል የሚገባው ቅድመ ክፍያ ያልተከፈለ ከሆነ፤

መ/ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 እና 6 የተዘረዘሩት ተሟልተው ካልቀረቡ፤

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ሐ) እና (መ) መሰረት ተቀባይነት ያላገኘ ይግባኝ የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው ሳያልፍ ተሟልቶ መቅረብ ይችላል፤

8. የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት ስለመወሰን

1/ የይግባኙ ፎርም መሟላቱን መርምሮ የሚወሰነው ሬጂስትራሩ ይሆናል፤

2/ ሬጂስትራሩ በሌለ ጊዜ የኮሚሽኑ ጻፍ ሊወስን ይችላል፤

3/ ሬጂስትራሩ ወይም የኮሚሽኑ ጻፍ ይግባኙ ተቀባይነት አላገኘም ባለ ጊዜ ተቀባይነት ያላገኘበትን ዝርዝር ምክንያት መግለጽ አለበት፤

4/ ይግባኝ ባይ ሬጂስትራሩ ወይም ጻፍው በሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ከሆነ ወዲያውን ስፕራይት ቅሬታውን ማቅረብ ይችላል፤

5/ ፕራዚዳንቱ ይግባኝ ተቀባይነት አላገኘም ባለ ጊዜ ተቀባይነት ያላገኘበትን ዝርዝር ምክንያት እና በዚህ ምክንያት የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሊያልፍ እንደሚችል መግለጽ አለበት።

ክፍል ሶስት

መልስ እና የመልስ መልስ

9. የይግባኝ አቤቱታን ለመልስ ሰጪ ስለመላክ

- 1/ የይግባኝ አቤቱታው ተቀባይነት እንዳገኘ ኮሚሽኑ ወዳያውኑ የይግባኝን አቤቱታ እና ማንኛውንም ተያያዥ ሰነድ ለመልስ ሰጭ ይልካል።
- 2/ ኮሚሽኑ በሚወስነው ቀንና ቦታ መልስ ሰጪ የጽሁፍ መልስ እና ማሰረጃ ማቅረብ አለበት።
- 3/ መልስ ሰጪ ይግባኝ አቤቱታው መልስ መስጠት እንዲችል ቢያንስ የ15 ቀናት ጊዜ ሊኖረው ይገባል።
- 4/ ይግባኝ ባይ ወይም ሕጋዊ ወኪሉ መልስ በሚሰጥበት ቀን በመገኘት የመልስ ሰጪን መልስ መቀበል አለበት።
- 5/ የግራ ቀኙ ተከራካሪ ወገኖች በጽሁፍ የሚያደርጉት የሰነድ ርክክብ በችሎት ፊት ይከናወናል።
- 6/ ኮሚሽኑ የሰነድ ርክክብ ለውውጥ እንደጨረሰ ክርክሩ የሚለማበትን ቀን ሰዓትና ቦታ ወስኖ ለግራ ቀኙ ያሳውቃል፤ የክርክር ማሰሚያው ቀን ቢያንስ የ15 ቀናት ጊዜ ይኖረዋል።

10. የመልስ መልስ ስለማቅረብ

- 1/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልስ አለኝ የሚል ከሆነ በጽሁፍ ማቅረብ ይችላል።
- 2/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልሱን ለማቅረብ ቢያንስ ከ10 ቀናት ያህን ጊዜ ሊኖረው ይገባል።
- 3/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልስ በሚሰጥበት ጊዜ በመልስ ሰጪ ለተነሱት ጉዳዮች መልስ ከመስጠት ባለፈ አዲስ ነገር ማንሳት አይችልም።

11. ክርክር ስለማለማት

- 1/ ማንኛውም ክርክር በግልጽ ችሎት የሚለማ ይሆናል።
 - 2/ ሆኖም ለፍትህ አለማጥ ይረዳ ዘንድ ችሎቱ በክርክር መስማቱ ላይ
 - ሀ/ የክርክር መስማት ላይቱን የሚያውክ ማንኛውንም ሰው፤
 - ለ/ ምስክሮች ምስክርነታቸውን በነፃነት እንዳይሰጡ ያደረገን ሰው፤
 - ሐ/ ለምስክርነት የመጣን ሰው የምስክርነት ተራው እስኪደርስ ድረስ፤
- በችሎት እንዳይገኙ ሊያደርግ ይችላል።

12. ይግባኝ ባይ ክርክር ሲለማ መገኘት ያለበት ስለመሆን

- 1/ ይግባኝ ባይ ወይም ወኪሉ በክርክር መስማያው ቀን መገኘት የሚኖርበት ሲሆን ካልተገኘ ግን ኮሚሽኑ እንድ ተለዋጭ ቀጠሮ ሊሰጥ ይችላል።
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት በሚሰጠው ተለዋጭ ቀጠሮ ያልቀረበ ይግባኝ ባይ ይግባኙን እንደተወ ይቆጠራል።
- 3/ ከዚህ በላይ ያለው ጽንጋሌ በኖርም ይግባኝ ባይ ያልተገኘበትን ምክንያት በመገለጽ አቤቱታ ለኮሚሽኑ ካቀረበ አና፤

ሀ/ ያልተገኘው ክስቀም በላይ በሆነ ምክንያት ከሆነ፤ እና

ለ/ አቤቱታውን ያቀረበው ምክንያታዊ በሆነ ጊዜ ውስጥ ከሆነ፤

ኮሚሽኑ ጉዳዩ እንዲያቀላቀስ ሊወሰን ይችላል።

13. የመልስ ሰጪ መገኘት

- 1/ የመልስ ሰጪ ተወካይ በክርክር መሰማት ሂደት ላይ መገኘት አለበት።
- 2/ የመልስ ሰጪ በክርክር መሰማቱ ላይ ያልተገኘ ከሆነ ኮሚሽኑ እንድ ተለዋጭ ቀጠሮ ሊሰጥ ይችላል።
- 3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሰረት በሚሰጠው ተለዋጭ ቀጠሮ መልስ ሰጭ ያልቀረበ ከሆነ በሌላቦት ክርክር መሰማቱ ይቀጥላል።
- 4/ የመልስ ሰጪ ተወካይ በክርክር ሂደት ማስረጃ የማቅረብ፣ የማስረዳት እና በአጠቃላይ የመልስ ሰጪን ክርክር የሚያሰማ ይሆናል።

14. የይግባኝ ባይ ተወካይ

- 1/ ይግባኝ ባይ በክርክር ጊዜ ግለሰብ ከሆነ በራሱ ወይም የህግ ሰውነት ካለው በሥራ እስኪያጅ ወይም በነገረ ረጅ ወይም ለመከራከር ውክልና ባለው የጽርጅቱ ስራተኛ ሊወክል ይችላል።
- 2/ ከላይ ከተመለከቱት ውጪ በክርክር ጊዜ ይግባኝ ባይን መወከል የሚችሉት በህግ መሠረት ውክልና የተሰጣቸው ጠበቆች ብቻ ናቸው።

15. ማስረጃዎችን ስለመቀበልና ስለመስማት

- 1/ ኮሚሽኑ የሰው ወይም የሌላ ማስረጃ ይቀበላል።
- 2/ ማንኛውም የሰው ማስረጃ ምስክርነቱን ከመስጠቱ በፊት ቃለ መሳሳት እንዲፈጸም ይደረጋል።
- 3/ ኮሚሽኑ ለፍትሐዊ ውሳኔ አስጣጥ ይጠቀማል ያላቸውን ማስረጃዎች ከውሳኔ በፊት አስቀርቦ ሊመረምር ይችላል።
- 4/ በተከራካሪ ወገኖች እንዲቀርብ በኮሚሽኑ የተዘጋጀው ማስረጃ በተባለው ጊዜና በታዘዘው መሠረት ካልቀረበ ኮሚሽኑ ሊያልፈው ይችላል።

16. ኮሚሽኑ ስለሚሰጣቸው ትዕዛዞች

- 1/ ኮሚሽኑ ይግባኙ በሚሰማበት በማንኛውም ጊዜ የሚከተሉትን ትዕዛዞች ሊሰጥ ይችላል።
 - ሀ/ ጥያቄ ሲቀርብ ተጨማሪ ተከራካሪ ወገን ጣልቃ እንዲገባ፤
 - ለ/ የጉዳዩን መሰማት ለተወሰነ ጊዜ እንዲያቆይ፤
 - ሐ/ ተከራካሪ ወገኖች በጉዳዩ ላይ የመተሳሰብ ውጤት እንዲያቀርቡ፤
 - መ/ ተከራካሪ ወገኖች ተስማምተው መሠረታዊ የሚሏቸውን የሂሳብ መዝገቦች ወይም ሰነዶች ለኮሚሽኑ እንዲያቀርቡ፤

ረ/ ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት አላቸው የሚባሉ በሌሎች በህግ ሥልጣን ባላቸው አካላት እጅ የሚገኙ ወይም የተሰጡ ውሳኔዎችን ወይም የተሰጡ የምስክርነት ቃሎች ወዘተ ያሉበትን ቦታ እንዲያመለክቱ፤

ሰ/ ተከራካሪ ወገኖች ለተያዘው ጉዳይ አስረላጊ የሆነ የባለሙያ የቴክኒክ ወይም ሳይንሳዊ ማስረጃ እንዲያቀርቡ፤

ሰ/ ፍትሐዊ ውሳኔ ለመስጠት አስረላጊ ነው ብሎ ያመነበትን ማንኛውንም የሰውም ሆነ የሰነድ ማስረጃ እንዲያቀርቡ፤

2/ ኮሚሽኑ አስረላጊ ሆኖ ሲያገኘው ማንኛውንም ተቋም ሰነድ፣ የሰው-ማስረጃዎች ወይም አስረጃዎች እንዲያቀርቡ ወይም መርምረው ውጤት እንዲገልፁ ሊያዝ ይችላል።

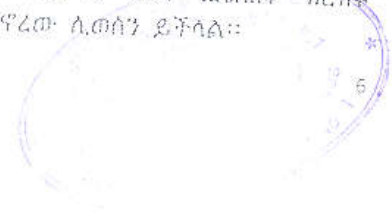
3/ ማንኛውም የኮሚሽኑ ትዕዛዝ በጽሁፍ ለተከራካሪ ወገኖች እና ለሚመለከታቸው አካላት መገለጽ አለበት፤ በጽሁፉም ላይ ቦታ እና ሰዓት መገለጽ ያለበት ሲሆን ማንኛውም ሰው ትዕዛዙን ማክበርና መፈጸም ይኖርበታል።

4/ ማንኛውም ተከራካሪ ወገን የተሰጠውን ትዕዛዝ አግባብነት የሰውም ወይም መሻሻል አለበት ወይም ለተወሰነ ጊዜ መቆየት አለበት ብሎ ካመነ ለኮሚሽኑ አቤቱታ ማቅረብ ይችላል፤ አቤቱታውም በጽሁፍ የሚቀርብ ሆኖ ኮፒውም ሰሌላኛው ወገን ተከራካሪ ከ15 ቀን በፊት መድረስ አለበት።

5/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የሚቀርበው የጽሁፍ አቤቱታ ትዕዛዙ የሚቀርበትን፣ የሚሻሻልበትን ወይም የሚቆይበትን ምክንያት በግልጽ ማካተት አለበት።

6/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሰረት በሚቀርበው የጽሁፍ አቤቱታ ላይ ኮሚሽኑ ባይን ይለጣል።

7/ ማንኛውም ተከራካሪ ወገን በኮሚሽኑ የተሰጠውን ትዕዛዝ ካልፈጸመ ኮሚሽኑ እንደ አግባብነቱ ጉዳዩ እንዲቋረጥ ወይም በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ተከራካሪ ወገን በሌላበት ክርክር እንዲቀጥል ወይም የፋይናንስ ማስረጃ ተቀባይነት እንዳይኖረው ሊወሰን ይችላል።

17. የኮሚሽኑ የውሳኔ አሰጣጥ ሥርዓት

1. አያንዳንዱ ችሎት አምስት አባላት የሚኖሩት ሲሆን ከኮሚሽኑ አባላት ሦስቱ ሲገኙ ችሎቱ የተሟላ ይሆናል።
2. ኮሚሽኑ በቀረቡለት የይግባኝ ጉዳዮች ላይ በደምጽ ብልጫ ውሳኔ ይሰጣል።
3. ደምጽ እኩል በእኩል የተከፈለ እንደሆነ ሰብሳቢው ወሳኝ ደምጽ ይኖረዋል።
4. በሃሳብ የተለየ የጉባዔው አባል የሀሳብ ልዩነቱን በውሳኔው ያሰፍራል።

ክፍል አራት
ልዩ ልዩ ደንጋጌዎች

18. ሌሎች ተፈጻሚነት የሚጥራቸው ህጎች

የታክስ አስተዳደር አዋጅ፣ የጉምሩክ አዋጅ እና የፍትሐብሔር ስነ ስርዓት ህግ እንደ አግባብነታቸው ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል።

19. የተሻሩ አሰራሮችና መመሪያዎች

ይህ መመሪያ ተፈጻሚ ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ ማንኛውም ከዚህ መመሪያ ጋር የሚቃረን አሰራር ወይም መመሪያ ተሸራል።

20. መመሪያው ተፈጻሚ ስለሚሆንበት ጊዜ

ይህ መመሪያ ተፈጻሚ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

አዲስ አበባ----/---/2011

አብይ አህመድ (ዶ/ር)

የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ጠቅላይ ሚኒስትር

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን
The Federal Democratic Republic of Ethiopia
Tax Appeal Commission

ቁጥር ታ.ገ.ገ/ገ.ሥ.128/ሀ
ቀን 30/07/11

ለገቢዎች ሚኒስቴር
ለጉምሩክ ኮሚሽን
አዲስ አበባ
ለሬጅስትራር
ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

ጉዳዩ:- ይግባኝ የሚቀርብበት የፀደቀ ቅጽ ስለመላክ

በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 88(5) የኮሚሽኑ ንጋሪዎች ይግባኝ የሚቀርብበት የፀደቀ ቅጽ አዘጋጅቶ እንደሚያቀርብ ይደነግጋል። በዚህ መሰረት ይግባኝ ማቅረቢያ ቅጽ 2 ገጽ በዚህ ደብዳቤ ሸኚነት እየላክን በዚህ መሰረት ተግባራዊ እንዲደረግ አስታውቃለሁ።

ግልባጭ
ለክቡር ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ
አዲስ አበባ

ከሰላምታ ጋር
(Handwritten Signature)
መ.ሰ.ጌታ አያላው
የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን
ፕሬዝዳንት

የፌዴራል የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

የማስረጃ ዝርዝር

ሀ/ የሰነድ

1.

2.

3.

የሚያስረዱት ጉዳይ ባጭሩ፡- _____

_____።

ለ/ የሰው

ስም

አድራሻ

1.

2.

3.

የሚያስረዳው ጉዳይ ባጭሩ፡- _____

_____።

የቀረበው ይግባኝ በዩ/ሥ/ሥ/ሕግ አንቀጽ 92 መሰረት እውነት መሆኑን አረጋግጣለሁ።

ይ/ባይ(ተወካይ) ስም-----

ፊርማ-----

